

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan neuvottelukunta

Aika ke 22.11.2017 klo 13-15

Paikka Valtiovarainministeriö, nh Loppupeli, Mariankatu 9

Osallistajat Esko Mustonen, valtioneuvoston apulaiscontroller, VM, puheenjohtaja
Sari Nousiainen, tarkastusneuvos, VM, varapuheenjohtaja
Risto Hakoila, talousjohtaja, UM (Ari Rouheen varajäsen)
Kaisa Sistonen, tarkastusjohtaja OM (Olli Muttilaisen varajäsen)
Jyrki Pennanen, tarkastuspäällikkö, SM (Kati Korven sijaisena)
Jan Holmberg, talouspäälikkö, VM (Juha Halosen varajäsen)
Pasi Rentola, talouspäälikkö, OKM
Tuuli Raatikainen, talousylitarkastaja, MMM
Pasi Ovaska, yksikön johtaja, LVM
Mikko Staff, talousjohtaja, STM
Timo Jaakkola, talouspäälikkö, YM
Marjatta Kimmonen, ylijohdaja, VTV
Tanja Wistbacka, apulaisjohtaja, Valtiokonttori
Silja Sistonen, vastaava suunnittelija, Kela
Riitta Pirhonen, neuvotteleva virkamies, VM, sihteeri

Kutsutut asiantuntijat

Alivaltiosihteeri Tuomas Pöysti, VM, asialistan kohta 4
Johtava tuloksellisuustarkastaja Pirkko Lahdelma, VTV, asialistan kohdat 1-3
Johtava tilintarkastaja Pasi Tervasmäki, VTV

Poissa

Lauri Taro, talousyksikön päällikkö, VNK
Ari Rouhe, hallintojohtaja, UM
Olli Mutttilainen, hallintojohtaja, OM
Kati Korpi, talous- ja suunnittelujohtaja, SM
Kristiina Olsson, talousjohtaja, PLM
Juha Halonen, neuvotteleva virkamies, VM
Taina Vähimaa, talouspäälikkö, TEM

1 Kokouksen avaus ja asialistan hyväksyminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen. Asialista hyväksyttiin

2 Edellisen kokouksen pöytäkirja

Pöytäkirjaluonnos oli lähetetty asialistan liitteenä, edellisen kokouksen jälkeen lähetettyyn versioon oli korjattu osanottajalistaa.

Pöytäkirja hyväksyttiin.

3 VTV:n tarkastuskertomukset sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta sekä sähköisten palvelujen toimintavarmuuden ohjauksesta

Pirkko Lahdelma ja Pasi Tervasmäki esittelivät VTV:n tarkastuksia:

- Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tila valtionhallinnossa, 13/2017
<http://urn.fi/urn:isbn:978-952-499-387-6>
- Sähköisten palvelujen toimintavarmuuden ohjaus, 15/2017
<http://urn.fi/urn:isbn:978-952-499-390-6>
- Kybersuojauksen järjestäminen, 16/2017
<http://urn.fi/urn:isbn:978-952-499-392-0>

Tervasmäki esitteli lisäksi meneillään olevaa riskienhallinnan ja jatkuvuudenhallinnan tarkastusta, jossa tarkastuskertomus valmistuisi marraskuussa 2018.

Esitysaineisto on liitteenä 1.

Käytiin keskustelua:

Useissa VTV:n tarkastuksissa on mainittu valtioneuvosto-, hallinnonala- ja valtiotasoinen riskienhallinta, joista on noussut kysymyksiä, mm. kuka tällaista tekisi, miten ja milloin ja mihin käyttötarkoitukseen. Lahdelma totesi, että kyse ei ole yksinkertaisesta asiasta, tämä vaatii työtä. Ei voida esim. lähteä siitä, että laskettaisiin virastojen tunnistamat riskit yhteen ja tuotettaisiin tästä hallinnonalatasoinen tarkastelu.

Kysyttiin tasoeroista ministeriöiden välillä, mutta tarkastuksissa hallinnonaloja ei ole asetettu paremmuusjärjestykseen. Asia riippuu myös esim. siitä, miten sisäinen tarkastus on järjestetty. Lisäksi erot eivät välttämättä ole organisaatiokohtaisia vaan myös prosessikohtaisia.

Keskustelussa tuotiin esiin se, että ohjeistus lähtee kansalliselta pohjalta, mutta myös kansainvälisiä vaatimuksia on otettava huomioon, ts. ohjaajia on paljon.

Säädösmuutostarpeista keskusteltaessa otettiin esiin, että esim. sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen on vastuutettu viraston tehtäväksi, mutta jos lähdetään eteneeseen valtioneuvostotasoa kohti, on tarkasteltava, voidaanko tämä tehdä nykysäädösten perusteella. VTV:n esityksessä oli kysymys talousarviolain 24 b §:stä, ts. ottaako se riittävästi huomioon kokonaisuuden. Lisäksi tarkastuskertomuksessa on pohdittu, saataisiinko valtiotason sisäiseen tarkastukseen resursseja (uudelleenkohdentamalla nykyresursseja).

Keskustelussa todettiin, että tarkastelu on keskittynyt hallinnollisiin prosesseihin ja niiden riskeihin, mutta ministeriöiden toiminnassa keskeisenä ovat myös poliittisen päätöksenteon tuomat riskit.

SM toi esiin hallinnonalatasoista riskienhallintaa: Ministeriössä on jaettu hyviä käytäntöjä hallinnonalan virastojen välillä sekä tarjottu käyttöön yhteinen riskienhallintaväline. Tulossa on hallinnonalan yhteinen riskienhallintapolitiikka.

Kysyttäessä vielä, mitä pitäisi ensisijaisesti tehdä ja korjata esim. neuvottelukunnan valmistelussa ja VAHTI-työssä, VTV totesi, että jokaisella toimijalla on omat kohderyhmänsä ja omat vahvuutensa, ohjauksessa voidaan viitata toisten tekemiseen ja yhteistyön ylläpitoa on mietittävä. VAHTI on vakiintunut tietohallinnossa ja riskienhallintapolitiikkamalli on otettu hyvin vastaan virastoissa. Yhteistyötä kannattaa tehdä vahvuuksia vaalien. Lisäksi muutoksissa sisäinen valvonta tulisi huomioida paremmin jo valmisteluvaiheessa.

Lopuksi keskusteltiin, tulisiko tehdä valtioneuvostotasoisien strategisten riskien tarkastelu esim. hallituskaudeksi. Tämä liittyy myös ennakointityöhön VNK:ssa. Ydinkysymys ennen tällaisen tekemistä on, mihin tarkastelua käytetään.

Puheenjohtaja päätti keskustelun ja totesi, että keskustelu sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta jatkuu eri foorumeilla. Tulee myös miettiä, mitä esitetään esim. neuvottelukunnan toimikauden loppuraportissa.

4 Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kysymykset hallinnon uudistuksia valmisteltaessa

Tuomas Pöysti esitteli hallinnon uudistushankkeiden sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa. Esimerkkeinä olivat maakunta- ja sote-uudistus sekä kansallinen palveluväylä.

Esitysaineisto on liitteenä 2.

Sote- ja maakuntauudistuksessa on havaittu, että sisäisen valvonnan järjestäminen vaatii suunnittelua, kun projektien koko kasvaa. Linjaorganisaatiossa sisäinen valvonta toimii hyvin, mutta projektiorganisaatiossa kokonaisnäköyksen muodostaminen vaatii erillisen organisoinnin (esim. laskujen käsittelyyn). Nyt on ryhdytty kokoamaan määrärahoja yhteen, mikä helpottaa tilannetta.

Hankkeeseen perustettiin virkamiesohjausryhmä huolehtimaan mm. resurssien yhteensovituksista ministeriöissä, riskienhallinnasta ja lainvalmistelun laadusta. Riskiraportit on tehty hankkeen omana työnä ja niitä on käsitelty virkamiesohjausryhmässä ja esitelty ministeriryhmissä. Poliittinen ohjaus hankkeessa on painottunut aikatauluun ja pykäliin.

Kansallinen palveluväylä -hanke oli onnistunut, se valmistui aikataulussa, suomi.fi-palvelu on käytössä, ja budjetti alittui.

Oppeja ja vinkkejä:

- Riskiraportointia kannattaa tehdä, sillä dokumentoitu riskienhallinta on 'henkivakuutus' valmistelijoille.
- Käytännössä on todettu, että on parempi organisoida työryhmät lakien mukaan (alussa omaksutun ilmiöpohjaisuuden sijaan).
- Projektiorganisaation koon on oltava riittävän pieni. Tässä auttaa ns. kahden perhepizzan sääntö: jos projektiryhmä ei tule ravituksi näillä, ryhmä on liian iso.
- Projektityövälineinä on käytetty innovaatiojohtamisen playbookia, Powerpoint, Word ja Excel ovat olleet työvälineinä muutospolkujen kuvaamisessa ja ne on kytketty myös riskiraportointiin.
- Twitter on ollut hyvä tapa tavoittaa laajassa hankkeessa kaikki osapuolet.
- Projektin kuluessa ongelmia ei jätetä hautumaan, korjaava kulttuuri.
- Tavoiteasetannassa annetaan usein eurot ja pykälät, mutta lisäksi tulee määritellä toimintajärjestelmä ts. miten valmisteltavan uudistuksen on ajateltu toimivan.
- Lainvalmistelun prosessikuvaus on Finlexissä <http://lainvalmistelu.finlex.fi/>, sitä pitäisi noudattaa.

Kysyttäessä valtioneuvostotasaisen riskikartan käyttötarkoituksesta Pöysti näki sen informaatiolähteenä, riskikartta voisi olla isoja yhteisiä tekemisiä koskeva. Tarpeen olisivat myös toimintakäsikirjat, erityisesti kun hallitusohjelmien toteutusta ryhdytään organisoimaan usein uusin, hallinnon ulkopuolelta tulevin voimin. Suosituksena on kuitenkin pragmaattisuus, yhteiset työvälineet helpottaisivat.

5 Sisäisen tarkastuksen jaoston ohjaus ja seuranta: sisäisen valvonnan arviointikehikon valmistelu

Sari Nousiainen esitteli arviointikehikkoa ja siihen liittyvää aineistoa. Esitysaineisto, arviointikehikon luonnos ja ohjeluonnos oli lähetetty asialistan liitteenä. Samoja aineistoja oli käsitelty sisäisen tarkastuksen jaostossa 21.11.2017 ja sieltä oli muutamia muutoksia. Päivitetty esitys on liitteenä 3.

Ohje on tarkoitettu tukemaan ja kehikko (Excel) on käytännön työväline arviointiin. Molempia voi muokata viraston käyttöön. Ideana arvioinnissa on, että ensin tunnistetaan kontrollit (ts. onko yleensä olemassa) ja sitten arvioidaan, miten ne toimivat. Arviointi koskee 17 periaatetta, alakohdat ovat selventämässä.

Jaoston käsittelyssä oli tullut muutamia näkökohtia, mm. tarve ohjeistukselle prosessin läpivientiin sekä mahdolliselle fasilitaattorille, jona voisi olla esim. sisäinen tarkastus. Exceliä ei pidetä tähän tarkoitukseen parhaana välineenä, ja keskustelua sähköisestä toteutuksesta on ollut. Lausuntokierros toteutettaisiin kuitenkin Excel-työkirjan avulla. Sähköistä toteutusta tarkastellaan erikseen lausuntokierroksen jälkeen. Lausuntokierrokselle oli toivottu aikaa 23.2.2018 saakka. Lisäksi neuvottelukunnan kantaa toivottiin siihen, kumotaanko uuden kehikon käyttöönoton yhteydessä aiemmat mallit ja ohjeet.

Keskustelussa nähtiin, että kehikossa on hyviä aiheita. Uuden kehikon pitää selkeyden vuoksi korvata vanhat. Lisäksi otettiin esiin, että nyt on kehitetty arviointiin liittyviä välineitä, mutta tarvittaisiin lisää välineitä itse toiminnan tueksi, missä kyllä voivat auttaa riskienhallintapolitiikkamallin kehikot. Valmistelussa on vielä hyvä muistaa, että jos arvioinnista aiheutuu lisää hallinnollista työtä, se jää tekemättä.

Sovittiin jatkovaiheista ja lausuntokierroksesta täydennetyn esityksen mukaisesti. Pilotointiin on ilmoittautunut jo TEM, mutta myös VM osoitti kiinnostuksensa. Muitakin pilotoijia voi vielä ilmoittautua.

6 Mahdolliset muut asiat

Muita asioita ei ollut.

7 Seuraava kokous

Seuraava kokous pidetään maaliskuussa, kun arviointikehikon lausuntokierros on ollut.

8 Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja kiitti kokouksesta ja toivotti osallistujille hyvää joulua.

Liitteet	1 VTV:n tarkastuskertomukset sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta sekä sähköisten palvelujen toimintavarmuuden ohjauksesta 2 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta suurissa hallinnon muutoksissa 3 Esitys arviointikehikosta
----------	--

Jakelu	Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan neuvottelukunnan jäsenet ja varajäsenet
--------	--

Tiedoksi	Sisäisen tarkastuksen jaosto
----------	------------------------------